VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO 23.04.2018 Dnro 41/61/18

Eduskunta
Lakivaliokunta

VNS 1/2018 vp julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2019 - 2022

Lakivaliokunnan istunnossa 20.4.2018 esitettyjen kysymysten johdosta Valtakunnansyyttäjänvirasto täydentää lausuntoaan seuraavasti.

Työmäärässä ja asioiden laadussa tapahtuva kehitys

Syyttäjien käsittelemien törkeiden huumausainerikosten määrän merkittävä lisääntyminen viimeisen kymmenen vuoden aikana on suorassa yhteydessä siihen, miten paljon näitä rikoksia on tullut viranomaisten tietoon. Törkeät huumausainerikokset tulevat pääsääntöisesti esiin poliisin ja Tullin omien rikosten paljastamiseen tähtäävien toimenpiteiden tuloksina. Lukumäärä on suuri sellaisina vuosina, joina tutkintaoperaatiot ovat edenneet onnistuneesti. Esimerkiksi vuonna 2017 törkeiden huumausainerikosten lukumäärä kasvoi hieman yli 8 % vuoteen 2016 verrattuna.

Törkeiden huumausainerikosten työmäärää syyttäjälaitoksessa lisäävät vaikutukset aiheutuvat useasta syystä.

Ensinnäkin jutun menestyksellinen hoitaminen pääkäsittelyvaiheessa edellyttää sitä, että syyttäjä kytketään aktiiviseen esitutkintayhteistyöhön mukaan jo esitutkinnan alkumetreillä. Jutut ovat usein kiistettyjä, minkä vuoksi näytön keräämistä koskeva reaaliaikainen keskustelu syyttäjän ja tutkinnanjohtajan välillä on välttämätöntä kokon esitutkinnan keston ajan. Näyttöä hankitaan salaisilla pakkokeinoilla, mikä usein aiheuttaa juridisesti hankalaa todisteiden hyödyntämiskieltoihin liittyvää pohdintaa ja varautumista. Huumebisnes on valtioiden rajat ylittävää ja tämä puolestaan vaatii kansainvälistä yhteistyötä, missä nykyään syyttäjä on useiden instrumenttien (EAW, EIO, rikoshyödyn jäädyttäminen) osalta ainoa toimivaltainen viranomainen. Jos rikos kytkeytyy järjestäytyneeseen rikollisuuteen, se poikii oman erillisen tutkintahaaransa, missä syyttäjän juridisesta asiantuntemuksesta on jo esitutkinnassa suuri hyöty. Jr-kytkentäisiin huumejuttuihin pyritään erityisesti työturvallisuussyistä määräämään vähintään kaksi syyttäjää ja joihinkin jopa syyttäjätiimi.

Myös pääkäsittelyvaiheessa laajat törkeät huumausainerikokset ovat syyttäjän näkökulmasta erityisen työläitä. Vangitun juttuun liittyvät

Osoite Lintulahdenkuja 4 00530 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Sähköposti vksv@oikeus.fi
www.vksv.fi

määräajat tekevät jutuista pakkotahtisia. Kun esitutkinta on valmis, syytteen nostamisen määräaika on usein kovin lähellä. Pääkäsittely alioikeudessa kestää viikkoja, jopa kuukausia. Rikoksesta epäillyt muuttavat kertomuksiaan ja syyttäjä joutuu kaiken aikaa tarkastuttamaan esitutkintaviranomaisella uusien tarinoiden paikkansapitävyyttä tai -pitämättömyyttä. Eli jutun näyttö kehittyy koko pääkäsittelyn ajan. Koska törkeistä huumausainerikoksista tuomitaan usein ankaria, lähes maksimirangaistuksia, tuomitut valittavat niistä pääsääntöisesti hovioikeuteen. Suullinen käsittely hovioikeudessa tarkoittaa sitä, että koko näyttö otetaan uudestaan vastaan syyttäjävetoisesti. Tosin sanoen laajimmat ja vaativimmat törkeitä huumausainerikoksia koskevat jutut käsitellään koko laajuudessaan kahteen kertaan, mikä sitoo huomattavan paljon syyttäjäresurssia.

Vaikka huumerikoksia koskevat tunnusmerkistöt ovat lähtökohtaisesti selkeät, liittyy niihinkin ennakkopäätösarvoisia juridisia kysymyksiä. Sama koskee näytön riittävyyttä, todisteiden hyödynnettävyyttä, rikoshyötyproblematiikkaa, rangaistuksen mittaamista ja uusien huumausaineiden rangaistusarvoa. Korkein oikeus on antanut 2000 -luvulla noin 60 prejudikaattia huumausainerikoksista. Tämä tarkoittaa sitä, että huumejutut työllistävät syyttäjää usein vielä kolmannessakin oikeusasteessa. Huumejuttuja hoitavien syyttäjien virkavelvollisuuteen kuuluu siis myös aktiivinen valituslupahakemusten tekeminen korkeimmalle oikeudelle oikeuskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Talousrikosten kasvu perustuu niin ikään viranomaisten ilmoituskynnyksiin ja tutkintaan tehtyihin panostuksiin. Erityisesti nousevat esille verottajan ilmoituskynnyksen laskeminen henkilöverotukseen liittyvissä veropetosasioissa sekä suuret ja törkeät verkossa tehdyt petossarjat, joissa on usein kansainvälisiä kytköksiä. Näissä asianomistajia voi olla erittäin paljon.

Huumausainerikoksiin liittyvät prosessuaaliset seikat vaikuttavat myös talousrikosjuttujen syyttämisessä vastaavalla tavalla. Talousrikosasiat joudutaan myös tyypillisesti käsittelemään useammassa oikeusasteessa. Näyttökysymykset ovat erityisen ongelmallisia talousrikosasioissa, koska rikoslain lisäksi tulkittavana on monimutkaista aineellista lainsäädäntöä (esim. verolainsäädäntö, kirjanpitolaki ja osakeyhtiölaki), joka vaikuttaa näytön hankkimiseen ja esittämiseen työmäärää lisäävällä tavalla. Kansainvälinen yhteistyö talousrikosasioiden hoitamisessa on työlästä, koska kansainväliset sopimukset harvoin kattavat kaikki Suomen lainsäädännön tarkoittamat tilanteet.

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO 23.04.2018 Dnro 41/61/18

Rikoslain 50 luvun määräysten ajantasaisuus

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, että rikoslain huumausainerikoksia koskevassa 50 luvussa määritellyt erilaisten huumausainerikosten tunnusmerkistöt ovat suhteellisen selkeät. Ja kuten edellä on todettu, korkein oikeus on antanut hankalimmista kysymyksistä säännösten soveltamista helpottavia ennakkopäätöksiä. Tällä hetkellä eniten päänvaivaa aiheuttavat huumemarkkinoille kiihtyvällä vauhdilla ilmaantuvien uusien huumausaineiden rangaistusarvot perinteisiin aiheisiin verrattuna. Näiden osalta huumerikoksia hoitavat syyttäjät tekevät aktiivisesti valituslupahakemuksia. Esimerkiksi viimeisin korkeimman oikeuden myöntämä valituslupa koskee rangaistuksen mittaamista ns. alfa-PVP:n osalta.

Hallintojohtaja Joanna Autiovuori

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki

Puhelin
029 562 0800

Sähköposti
vksv@oikeus.fi

www.vksv.fi